

ВПЛИВ РИНКУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПОСЛУГ НА ПІДГОТОВКУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Глобалізаційні, інтеграційні та інформаційні процеси впливають на дуже мінливий ринок праці. Ринкові вимоги визначають, яким повинен бути сучасний фахівець у тій чи іншій галузі. На сьогоднішній день ситуація на ринку перекладацьких послуг свідчить про необхідність внесення змін у програми професійної підготовки перекладачів. Ми розглядаємо характерні особливості ринку перекладацьких послуг з метою визначення тих змін, які слід зробити в сучасних програмах підготовки перекладачів. Ринок перекладацьких послуг представляється як багатоаспектне явище і характеризується як світовий, децентралізований, віртуальний, динамічний, спеціалізований та вимогливий ринок. Згідно кожного з аспектів ринку впливають конкретні вимоги до перекладачів. Визначено, які зміни у навчанні майбутніх перекладачів слід запровадити, щоб по його закінченню, випускник зміг реалізувати себе на ринку перекладацьких послуг.

Ключові слова: ринок перекладацьких послуг; навчання майбутніх перекладачів, переклад; інформаційні та комунікаційні технології; викладання перекладацьких дисциплін.

WPLYW RYNKU USŁUG TŁUMACZENIOWYCH NA SZKOLENIA TŁUMACZY

Procesy globalizacji, integracji i procesy informacyjne wpływają na zmiany rynku pracy. Wymagania rynku określają, jakiego rodzaju specjaliści w danej dziedzinie dzisiaj są potrzebni. Dzisiaj na rynku usług tłumaczeniowych wskazuje się na potrzebę zmian w programie szkolenia tłumaczy. W artykule wzięto pod uwagę charakterystykę rynku usług tłumaczeniowych, aby określić zmiany, które powinny zostać dokonane w obecnych programach szkoleń dla tłumaczy. Rynek usług tłumaczeniowych prezentowany jest jako zjawisko wieloaspektowe i jest scharakteryzowany jako rynek światowy, zdecentralizowany, wirtualny, dynamiczny, specjalistyczny i wymagający. Każdy aspekt rynku wpływa na szczególne wymagania dla tłumaczy. Zmiany w szkoleniu przyszłych tłumaczy, które pomogą w przyszłości na ich realizację zawodową na rynku usług tłumaczeniowych zostały określone.

Słowa kluczowe: rynek usług tłumaczeniowych; szkolenie przyszłych tłumaczy; tłumaczenie; technologie informacyjne i komunikacyjne; nauczanie dyscyplin tłumaczeniowych.

Вступ

Глобалізаційні та інтеграційні процеси, що відбуваються сьогодні у світі, безпосередньо впливають на ринок праці. Жорстка конкуренція, запровадження нових технологій, вимоги щодо багатофункціональності фахівця та вміння його

швидко адаптуватись до змінних реалій сучасного світу зумовлюють потребу у підготовці таких спеціалістів, кваліфікація яких би відповідала світовим вимогам до професіоналів у тій чи іншій галузі. Такий стан речей спонукає шукати нові підходи до якісних змін системи професійної освіти задля оптимізації підготовки нової генерації фахівців. Вимоги глобалізованого ринку повинні обов'язково враховуватись в практиці викладання, що допоможе підготовці спеціалістів необхідного рівня.

За активного розширення міжнародних контактів, зміцнення політичних, економічних та культурних зв'язків України з іншими державами, потреба у медіаторах цих процесів – перекладачах – відчутно зросла. Сьогодні ринок перекладацьких послуг вимагає ініціативних, мобільних, готових до постійного розвитку та самовдосконалення фахівців. З огляду на таку ситуацію виникає необхідність для навчальних закладів, що займаються підготовкою перекладачів, переосмислити існуючі навчальні програми у контексті сучасних вимог ринку до професіоналів.

Питання навчання конкурентоздатних перекладачів у сучасних вимогах частково висвітлювалось у працях вітчизняних та закордонних науковців: Н. Абабаілової, І. Алексеевої, Д. Гаудеса, Г. Мірама, О. Панасьєва, Е. Піма, О. Семенця, Р. Тінслея, Л. Черноватого, К. Шміт, О. Шупти та інших. Проте, враховуючи динаміку змін на ринку перекладацьких послуг, є необхідність постійно моніторити, які нові актуальні вимоги з'являються до фахівців у галузі перекладу, щоб адекватно коригувати навчальні програми майбутніх перекладачів.

Мета статті полягає у аналізі сучасного ринку перекладацьких послуг до перекладачів та визначенні тих змін, які необхідно запровадити у ході підготовки майбутніх перекладачів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний ринок перекладацьких послуг є багатоаспектним. Його можна характеризувати, як глобальний, децентралізований, спеціалізований, динамічний, віртуальний і вимогливий. (Aula.int). Сьогодні комерційні ініціативи вийшли за межі геополітичних кордонів і в даний час будь-яка компанія, яка прагне розвиватись, повинна перетинати кордони, рекламувати свою продукцію за межами країни і брати участь у міжнародній торгівлі. Це єдиний шлях досягнення конкурентоспроможності (Ørsted 2001). Оскільки міжнаціональна комунікація зростає, переклад електронних та інших засобів спілкування став необхідністю для компаній, задіяних у промисловості, торгівлі тощо. Обсяг документів, які повинні бути перекладені за межами національних кордонів, зріс в рази. Слід також брати до уваги швидкість надходження і розповсюдження інформації в результаті розвитку технологій. Глобалізація і так звана Єврозона – це рушійні сили збільшення попиту на перекладацькі послуги. Враховуючи той факт, що наша держава обрала шлях євроінтеграції з перспективою входження у Європейський союз, то готуватись до умов праці та професійних стандартів об'єднаної Європи, слід вже сьогодні. Міжнародний та світовий – це терміни, які найкраще визначають ринок праці та суспільство, в якому ми живемо. Для того, щоб впоратися з різними вимогами і створити засоби, що допоможуть перекладачам у їхній роботі, зокрема такі, як нові системи термінології та управління документацією, використання ресурсів і підвищення продуктивності праці (Ørsted 2001), особливу увагу потрібно приділити підготовці майбутніх перекладачів.

У результаті розвитку нових технологій і стирання економічних кордонів, перекладацькі послуги також вийшли за межі географічних кордонів. Відстань більше не перешкода для успішного виконання перекладу. Як слушно зауважує Е. Пім, ринок відтепер децентралізований, оскільки ми маємо справу як з національним так і з міжнародним ринками послуг (Pym 1998). Це вигідно, оскільки це розширює сферу діяльності професії, але це також створює проблеми. Перекладачам стає все важче знайти чітке визначення їхньої спеціалізації і, в кінцевому рахунку, на що по-

трібно звертати увагу під час навчання: у професійному середовищі математика текстів оригіналу, в принципі, необмежена; робота часто включає в себе незвичні мовні одиниці; комп'ютерні засоби, необхідні для виконання цієї роботи можуть бути досить різноманітні. До того ж існує шалена конкуренція, оскільки змагаються між собою перекладачі з різних країн світу.

Поряд з децентралізацією ринку, технології також опосередковано впливають на типи текстів, з якими працюють перекладачі. Звичайно, завжди є попит на переклад юридичних, економічних та інших галузевих текстів, але серед іншого також збільшилась потреба у перекладі програмного забезпечення. Огляд ринку показує, що переклад матеріалів, пов'язаних з програмним забезпеченням і веб-сайтами на сьогодні дуже часто виконують перекладачі-локалізатори, а процес перекладу продуктів програмного забезпечення виокремився в особливу галузь – локалізацію. Адаптація до різних мов і культур, «локалізація», включає в себе набагато більше, ніж просто переклад змісту, меню, он-лайн довідки та інструкції: якщо ми розглянемо звичайний веб-сайт, ми помітимо, що контент, розміщений на ньому складається з тексту та зображень; якщо ми маємо на меті звернутися до аудиторії в іншій країні, необхідно не лише перекласти текст, але й адаптувати зображення для кожної країни, в якій клієнт вбачає потенційну аудиторію. Іншими словами, необхідно створити мережу взаємопов'язаних «глобальних і міжнародних» та національних веб-сайтів, які місцеві користувачі зможуть переглядати настільки ж вільно, як ніби б вони були написані тим, хто добре знає їхню мову і культуру. Подібні локалізації є поштовхом для створення оригінальних методів роботи, розвитку нових спеціальних навичок, а, отже, змін підходів у навчанні. Нові технології полегшили роботу перекладачів, але для того, щоб задовольнити потреби ринку, інформаційні і комунікаційні технології повинні займати своє гідне місце в процесі навчання студентів. На даний час, бути професійним перекладачем і працювати чи то у видавництві чи укладати договори для Європейського союзу, чи будь-якої іншої міжнародної організації неможливо, якщо ти не маєш доступу до бази даних пам'яті перекладів і програмного забезпечення для комп'ютерної верстки. Сьогодні без них неможливо заробляти на життя у сфері перекладацьких послуг.

З точки зору розвитку нових галузей, що з'являються у сучасному суспільстві, важко охарактеризувати ринок перекладацьких послуг однозначно. Практично неможливо передбачити, які галузі економіки будуть вимагати залучення більшої кількості перекладачів, навіть, у середньостроковій перспективі, оскільки тексти оригіналу дуже часто тісно пов'язані з новітніми технологіями, такими як системи мобільного зв'язку або технічні інновації, наприклад, в автомобільній промисловості. Перекладачі змушені додатково вивчати матеріал, що стосується нових галузей, дуже часто самотужки, і вони повинні завжди йти в ногу з новими досягненнями. Тому постійне самонавчання та саморозвиток є невід'ємною складовою професійної діяльності перекладача. З огляду на це, ще під час навчання, майбутніх перекладачів слід привчати до того, що вони постійно повинні самовдосконалюватись.

Особливу увагу, вивчаючи особливості функціонування ринку перекладацьких послуг, слід звернути на його віртуальний характер. Революційні досягнення в галузях Інтернету й інформаційних та комунікаційних технологій змінили умови праці перекладачів, у тому числі відносини між перекладачами і клієнтами, як у якості посередників, так і у якості користувачів. Раніше перекладачі в більшості були обмежені географічно. Таких обмежень більше не існує – більшість перекладацьких послуг пропонують і надають через Інтернет. Для багатьох перекладачів з вільним графіком роботи (або фрілансерів) Інтернет є основним і, іноді, єдиним шляхом пошуку клієнтів. Деякі агентства вважають за краще існувати виключно у віртуальній реальності, в той час як інші мають «фізичні» координати з метою організації роботи

їхньої команди перекладачів, але незважаючи на це, ця команда, здебільшого, надає клієнтам послуги он-лайн. Більшість ділових відносин встановлюють через Інтернет за допомогою порталу перекладача або агентства, або за допомогою численних каталогів, які пропонують послуги перекладачів-фрілансерів. Такі контакти роблять спілкування вільним, ефективним та заощаджують час. Отже, професійнонеобхідними для перекладача є уміння роботи у мережі Інтернет, навички офіційно-ділового спілкування, володіння основами ефективного пошуку у мережі Інтернет. Такий арсенал знань є надзвичайно важливим для працевлаштування перекладача і у процесі підготовки майбутніх фахівців у сфері перекладу слід відвести певну увагу вивчення віртуального ринку перекладацьких послуг.

Технологічні інструменти та засоби, які тепер доступні для перекладачів, з одного боку зробили виконання деяких видів роботи простішим, але також спричинили низку «проблем». Ринок перекладацьких послуг встановлює все менш реалістичні, надзвичайно короткі терміни і строки виконання завдань, щоденний обсяг перекладу росте з неймовірною швидкістю. Є невелика кількість, так би мовити, привілейованих перекладачів, які можуть дозволити собі працювати без суворих обмежень у часі. Переважна ж більшість професійних перекладачів повинні прийняти ці умови і намагатись виконати переклад та догодити клієнтам, які стали більш суворими у питаннях якості перекладів і створили свої власні «критерії якості», що обмежують «свободу» перекладачів. У наші дні комп'ютерні інструменти, які використовуються для перекладу і обробки тексту, дозволяють клієнтам створювати свої власні глосарії, термінологічні бази даних і пам'ять перекладів. Хоча доступ до цих баз для виконання одного (або декількох) конкретних завдань для одного клієнта дозволяє перекладачеві досягти високого рівня термінологічної та фразеологічної точності та узгодженості у своїй роботі а, отже, більш високого рівня якості та продуктивності (Theologitis 1998), проте часто виникає неузгодженість у роботі баз даних різних фірм-виробників програм пам'яті перекладів, що може спричинити помилки або може виникнути проблема перекладу через те, що термінологічні бази даних не достатньо часто переглядаються. Та не зважаючи на всі складнощі, перекладачі повинні поважати суворі правила, встановлені клієнтами стосовно дотримання вимог якості і стилю, оскільки, якщо вони не будуть дотримані, то це може стати причиною відмови від готового перекладу редакторами агентств або самими клієнтами. Отже, вміння майбутніх перекладачів працювати з різними видами програм пам'яті перекладу, швидко адаптовуватись до вимог клієнтів та працювати в умовах обмеженого часу є надзвичайно важливими і повинні формуватись та розвиватись у ході навчання.

Цей аналіз ситуації на ринку праці і сучасних умов навчання дозволяє побачити, які зміни слід внести в навчальні програми для того, щоб підготувати студентів-перекладачів до мінливих умов ринку. У першу чергу необхідно ознайомити студентів перекладацьких факультетів з умовами на професійному ринку і допомогти їм дізнатись про реальні умови роботи на ринку праці за допомогою імітації роботи бюро перекладів. Окрім того, ми вважаємо, що перш, ніж почати вивчення будь-якої дисципліни з перекладу, студенти повинні мати базове знання навичок роботи у мережі Інтернет і використання електронної пошти. Студенти повинні бути в змозі впоратися з інформаційним потоком, знайти необхідну інформацію, а також застосовувати адекватні критерії для оцінки якості знайденої інформації. Зв'язок між перекладом та комп'ютерними технологіями дуже тісний і для того, щоб працювати з цифровими даними і створювати їх, студенти повинні навчитися постійно бути у курсі новинок у галузі комп'ютерних технологій. Таким чином, студенти повинні бути ознайомлені з усіма доступними електронними та комп'ютерними інструментами та використовувати їх у професійній діяльності.

Важливим аспектом підготовки майбутніх перекладачів має стати навчання їх для роботи вдома. Хоча визначень дистанційної роботи є чимало, проте всі вони вказують на те, що це децентралізована робота, яка опирається на інформаційні і комунікаційні технології. Слід звернути увагу на використання електронних засобів зв'язку, які сприяють формуванню навичок дистанційної роботи та на розвиток комунікативних здібностей, необхідних у професійному середовищі.

Висновки. Ознайомлення студентів з сучасними вимогами ринку перекладацьких послуг та реальними умовами роботи є невід'ємною складовою навчання майбутніх перекладачів. Окрім вищезазначеного, вважаємо за потрібне нагадати, що у викладанні перекладацьких дисциплін важливим елементом є, в першу чергу мотивація студентів і прихильність до процесу навчання; визначення пріоритетів, цілей та методології навчання, адаптація їх до потреб і здібностей студентів; баланс між теорією і практикою з акцентом на практичному застосуванні теорії; запровадження професійно орієнтованого навчання з елементами імітації «реальної» діяльності; максимальне використання новітніх інформаційних технологій та мультимедійних засобів у початковому процесі. Адже кінцева мета навчання фахівців у сфері перекладу – це підготовка майбутнього конкурентоздатного професіонала, здатного зайняти своє місце на ринку праці.

Шляхами подальших наукових пошуків вбачаємо розробку навчального курсу для перекладачів з урахуванням вимог сучасного ринку перекладацьких послуг.

EFFECT OF TRANSLATION SERVICES MARKET ON TRANSLATORS' TRAINING

Globalization, integration and information processes affect the changing labour market. Market demands determine what kind of a specialist in a particular area should be today. Today the translation services market demonstrates the need for changes to the future translators' training program. We consider the characteristics of the translation services market to determine the changes that should be made in the current training programs of translators. Translation services market is presented as a multifaceted phenomenon and is characterized as a world, decentralized, virtual, dynamic, specialized and demanding market. According to every aspect of the market influences the specific requirements for translators. The changes in future translators' training that will help the graduate's future professional realization in the translation services market have been determined.

Keywords: translation services market; future translators' training; translation; information and communication technologies; translation teaching disciplines.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aula.int. «Translator Training and Modern Market Demands» Internet: www.ugr.es/~benjamin/TRANSLATOR%20TRAINING.pdf, [May, 12, 2015].
2. Ørsted, J. Quality and Efficiency: Incompatible Elements in Translation Practice? Internet: www.erudit.org/revue/meta/2001/v46/n2/003766ar.pdf [May, 15, 2015].
3. Pym, A. On the market as a factor in the training of translators. Internet: [www.http://usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/market.html](http://www.usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/market.html) [May, 12, 2015].
4. What is Localization? Internet: www.gala-global.org/what-localization, [May, 12, 2015].
5. Theologitis, D. (1998): The Impact of New Technology on the Translator. Terminologie et Traduction, 1, pp. 342-351.